

Mr. sc. Mia Jug Duraković

PREGLED RAZVOJA AUTORSKOG PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ S NAGLASKOM NA PROMJENE UVJETOVANE USKLAĐIVANJEM S PRAVNOM STEČEVINOM EU

UDK: 347. 78.

Primljeno: 1. IV. 2009.

Pregledni znanstveni rad

Autorskopравни poredak u Republici Hrvatskoj (dalje RH) prošao je od njenoga osamostaljenja do danas kroz niz promjena. Neke su bile rezultat potrebe da se urede novonastali društveni odnosi. Naime autorsko je pravo u suvremenom društvu dinamična pravna grana zbog prirode nekih od društvenih odnosa koje regulira, a koji su pod neposrednim utjecajem ubrzanog razvoja tehnologije. Drugi ne manje važan razlog promjenama je potreba da se udovolji međunarodnim obvezama koje je Republika Hrvatska preuzela, što se u pravom redu odnosi na obvezu usklađivanja cjelokupnog pravnog poretka s *acquis communautaire*, pravnom stečevinom Europske Unije (dalje EU). Autorica u svom radu upravo analizira evoluciju autorskopravnog poretka s obzirom na obveze RH koje koje proizlaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji je zaključila s EU i time se obvezala pružiti razinu zaštite autorskog i srodnih prava koja postoji u EU uključujući i učinkovita sredstva za provedbu tih prava.

Ključne riječi: *autorsko pravo RH, acquis communautaire, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, EU*

ZAKON O AUTORSKOM PRAVU

Područje autorskog prava bilo je u Republici Hrvatskoj, od njenog osamostaljenja pa do donošenja Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima regulirano Zakonom o autorskom (NN 53/91.) koji je u velikom dijelu bio preuzeti Zakon o autorskom pravu koji je već u ranijoj državi više puta mijenjan i dopunjavan ("Službeni list SFRJ", br. 19/78., 24/86. i 21/90.).

Nakon preuzimanja Zakon o autorskom pravu također je doživio više izmjena i dopuna.¹ Posljednjom novelom, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu (NN 76/99.), Zakon je usklađen sa zahtjevima Ugovora o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva Svjetske trgovinske organizacije – Sporazumom *TRIPs*, u cijelosti je usklađen s odredbama Međunarodne konvencije za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma

¹ ZAP je preuzet iz zakonodavstva SFRJ- Zakonom o preuzimanju zakona iz oblast kulture i prosvjete (NN 53/91), te je više puta mijenjan i dopunjavan (NN 58/93, 9/99-proč., 76/99, 127/99, 67/01)

i organizacija za radiodifuziju (NN MU, br. 12/99.), a čije su odredbe u dotada važećem zakonu bile tek djelomično usklađene, te s odredbama Konvencije o distribuciji signala za prijenos programa preko satelita (NN,MU 4/94.),

Zakon o autorskom pravu sadržavao je propise iz područja autorskog prava i iz područja srodnih prava.

ZAKON O AUTORSKOM PRAVU I SRODNIM PRAVIMA

Razvoj tehnologije utječe na autorsko pravo više nego na bilo koju drugu granu prava. Stoga je bilo potrebno hrvatski autorskopравни sustav prilagoditi zahtjevima modernog, informatičkog društva. Nacrtom prijedloga novog Zakona predložen je i njegov novi naziv «Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima» koji i odgovara stvarnom sadržaju Zakona. Novim se Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima, koji je donesen je 22. listopada 2003. i objavljen u «Narodnim novinama» 167/03, trebalo ispuniti međunarodne obveze iz višestranih međunarodnih tzv. Internet ugovora, WIPO Ugovora o autorskom pravu (WCT) (stupio na snagu 6. ožujka 2002.), te WIPO Ugovora o izvedbama i fonogramima (WPPT) (stupio na snagu 20. svibnja 2002.) koje je Republika Hrvatska već ratificirala (NN, MU 6/00.), kao i obveze preuzete Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju s EU (SSP)², po kojem treba uskladiti autorskopравни sustav s *acquis communautaire* (pravnom stečevinom)³ Europske unije, odnosno zajamčiti razinu zaštite intelektualnog vlasništva sličnu razini koja postoji u Europskoj uniji, uključujući i učinkovita sredstva za provedbu tih prava.

Područje intelektualnog vlasništva, kojega su dio autorsko pravo i srodna prava, uređeno je odredbama članaka 42. i 71. te dodatkom VIII. Sporazuma.

Donošenjem Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima Republika Hrvatska dobila je moderan zakon kojim je ne samo postignuta usklađenost s *acquis communautaire* te Internet ugovorima, nego je ostvaren napredak u “hvatanju koraka” s modernim tehnologijama koje predstavljaju velik izazov autorskom pravu.

Republika Hrvatska je u okviru ispunjenja svojih obveza iz SSP-a morala biti stranka višestranih međunarodnih ugovora s područja autorskog prava i srodnih prava nabrojanih u dodatku VIII. SSP (odnosno u dodatku VI. Privremenog sporazuma). Kako je RH već i prije sklapanja SSP-a bila stranka međunarodnih ugovora s popisa iz dodatka VIII. SSP, ta je obveza već bila ispunjena. Stoga

² Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju NN 14/1, 14/02, 1/05, 7/05, 9/05, 11/06

³ Pravna stečevina EU sastoji se od: primarnog prava kojeg čine osnivački ugovori sa svim svojim izmjenama, dopunama, protokolima i aneksima, ugovori o pridruživanju kao i drugi takvi ugovori; sekundarno pravo koje čine pravni dokumenti koje su donijela nadležna tijela Europske unije na temelju ovlasti priznatih im primarnim pravom u obliku uredbi, direktiva, odluka, preporuka i mišljenja, kao i drugi izvori prava u obliku presuda Europskog suda pravde, općih pravnih načela, međunarodnih ugovora koje je sklopila Europska unija, te ostali akti kao što su rezolucije, izjave, preporuke, zajedničke akcije, zajednička stajališta itd.

je Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima bilo je potrebno uskladiti ovo pravno područje s drugim aktima pravne stečevine EU, u prvom redu sa smjernicama Europskog parlamenta i Vijeća i na taj način najkasnije do početka 2005.godine zajamčiti razinu zaštite intelektualnog vlasništva sličnu razini koja postoji u EU, uključujući i učinkovita sredstva za provedbu tih prava.

SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske s jedne strane i Europskih zajednica i njihovih članica s druge strane, Republika Hrvatska se obvezala na

usklađivanje područja intelektualnog vlasništva s pravnom stečevinom, EU. Intelektualno vlasništvo, a time i autorsko pravo, pripada prioritetnoj skupini iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s EU, pa rok za usklađivanje nije bio vezan uz stupanje na snagu tog Sporazuma, nego uz stupanje na snagu Privremenog sporazuma o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske, s jedne strane, i Europske zajednice⁴.

Obveza Hrvatske za usklađivanje autorskog prava potječe iz članka 71. SSP. Hrvatska se obvezala na postizanje zaštite intelektualnog, industrijskog i trgovačkog vlasništva⁵ koja postoji u zajednici uključujući i učinkovita sredstva za provedbu tih prava. Obveza usklađivanja se sastoji u usklađivanju propisa s područja autorskog prava, prihvaćanju obveza iz međunarodnih višestranih ugovora, te u djelotvornoj provedbi i stvaranju okružja u kojem je moguće učinkovito ostvarivanje prava. Rok za takvo usklađivanje bio je tri godine i počeo je teći od dana stupanja na snagu Privremenog sporazuma.

Sama Zajednica nije nadležna za zakonodavnu djelatnost na području intelektualnog vlasništva⁶, pa se usklađivanje autorskog prava provodi se s ciljem

4 Privremenim sporazumom se željelo postići što brže provođenje odredaba SSP o trgovini i trgovinskim pitanjima, osobito o slobodnom kretanju robe i prometu. Temelj za sklapanje Privremenog sporazuma je čl. 130 SSP kojim je predviđeno sklapanje takvog privremenog sporazuma za područja koja se smatraju prioritetnim. Da bi SSP stupio na snagu potrebno je da ga, u skladu s vlastitim pravilima, potvrde sve Zajednice, a to su Europska zajednica, Europska zajednica za ugljen i čelik, Europska zajednica za atomsku energiju kao i sve države članice tih zajednica za što je potrebno dugo vrijeme. Privremeni sporazum odnosi se samo na trgovinska pitanja i bit će na snazi do stupanja na snagu SSP, pa ga je prema pravilima Europskih zajednica mogla sklopiti uz Hrvatsku s jedne strane samo Europska zajednica s druge strane, što znatno ubrzava potvrđivanje tog Privremenog sporazuma. Člankom 53. Privremenog sporazuma određeno je da će se on od 1. siječnja 2002. god. Primjenjivati privremeno ne budu li okončani postupci potvrđivanja.

⁵ Pojam „intelektualno, industrijsko i trgovačko vlasništvo“ određen je u zajedničkoj izjavi uz čl. 36. Privremenog sporazuma (odnosno čl. 71 SSP) kojom se stranke usaglašavaju da su tim pojmom obuhvaćeni autorsko i srodna mu prava, pravo koje se odnosi na baze podataka, patente, industrijsko obličje, robne i uslužne žigove, topografije integriranih sklopova, zemljopisne oznake i zaštita od nepoštenog tržišnog natjecanja.

⁶ Više o nadležnosti zajednice za područje autorskog i srodnih prava vidjeti u Gliha, Igor, Razvoj autorskog prava u Europskoj uniji, Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo, Zagreb, vol.2, 2001.

funkcioniranja zajedničkog tržišta, i potpada pod DG XV - *Internal Market and Financial Services*. S ujednačavanjem autorskog prava unutar Zajednice započelo se donošenjem Zelene knjige o autorskom pravu i tehnološkim izazovima iz 1988. godine kojom je inicirano harmoniziranje u vezi s pojedinim pitanjima autorskog prava

Prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju s EZ-om (SSP), čl. 71., Hrvatska se obvezala na usklađivanje propisa s područja autorskog prava. Rok za usklađivanje, na temelju odredaba tog članka, je bio tri godine od stupanja na snagu SSP-a. Međutim, područje intelektualnog vlasništva, pa i autorskog prava, pripada prioritetoj skupini područja usklađivanja, te je čl. 130. SSP-a određeno da rok od tri godine treba početi teći od dana stupanja na snagu relevantnog Privremenog sporazuma. Odredbe o intelektualnom vlasništvu nalaze se u Privremenom sporazumu o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i Europske zajednice, a u njemu su preuzete odredbe iz SSP-a. Dakle, obveza Hrvatske na usklađivanje propisa s područja autorskog prava počela je teći od stupanja na snagu tog Privremenog sporazuma, a to je, prema čl. 53. Privremenog sporazuma, 1. siječnja 2002. godine. Uz odredbu iz čl. 71. SSP-a (u Privremenom sporazumu čl. 36.), koji predstavlja temelj za usklađivanje, za područje autorskog prava još je važan i čl. 42. SSP-a (čl. 29. Privremenog sporazuma) kojim se dopuštaju zabrane i ograničenja uvoza, izvoza ili provoza roba radi zaštite intelektualnog vlasništva. Posredno su važni i čl. 97. – 99. koji se odnose na audiovizualno područje, elektroničke komunikacije i infrastrukturu te informatičko društvo. Za autorsko pravo važan je i dodatak VIII. SSP-a (dodatak VI. Privremenog sporazuma) pod nazivom Pravo intelektualnoga, industrijskoga i trgovačkoga vlasništva. Taj dodatak sadrži popis višestranih međunarodnih ugovora kojih bi Republika Hrvatska trebala biti strankom

U Privremenom sporazumu nalazi se i Zajednička izjava uz članak 36. tog Sporazuma (tj. članak 71. SSP-a) kojom se stranke usuglašavaju da su autorsko pravo i srodna mu prava, između ostalog, obuhvaćeni pojmom “intelektualno, industrijsko i trgovačko vlasništvo”.

OBILJEŽJA POJEDINIH SMJERNICA I NJIHOVA IMPLEMENTACIJA U HRVATSKI AUTORSKOPRAVNI SUSTAV

Kako je ranije navedeno sama Unija nije nadležna za zakonodavnu djelatnost na području intelektualnog vlasništva, te se usklađivanje autorskog prava provodi se s ciljem funkcioniranja zajedničkog tržišta.

Usklađivanju autorskog prava pristupilo se putem smjernica⁷ koje su države članice dužne ugraditi u svoje nacionalne pravne poretke, putem zakona kojim

⁷ O smjernicama kao aktu EU v. opširnije Gavella N.: O europskom privatnom pravu, u Gavella, Nikola/ Alinčić, Mira/Hrabar, Dubravka/Gliha, Igor/Josipović, Tatjana/Korać, Aleksandra/Baretić, Marko/Nikšić, Saša, Europsko privatno pravo, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2002. g.

se uređuje autorsko pravo. Sve te smjernice uređuju samo pojedine dijelove autorskopravnog poretka, ali se i međusobno nadovezuju, pa i nadopunjuju, te ih nije moguće implementirati zasebno, o čemu je trebalo voditi računa pri usklađivanju hrvatskog autorskopravnog poretka s onim EZ-a.

Kao rezultat inicijative za harmonizaciju dosad je doneseno osam smjernica, od kojih su sljedeće nazvane smjernicama inicijative prve generacije harmoniziranja:

- Smjernica 91/250/EEC o pravnoj zaštiti računalnih programa od 14. svibnja 1991.,

- Smjernica 2006/115/EZ od 12. prosinca 2006. o pravu najma i pravu posudbe i o određenim pravima srodnim autorskom pravu u polju intelektualnog vlasništva,

- Smjernica 93/83/EEC o koordiniranju određenih pravila o autorskom pravu i srodnim mu pravima koja se primjenjuju u satelitskoj radiodifuziji i kabelskoj retransmisiji od 27. rujna 1993.

- Smjernica 93/98/EEC o harmonizaciji trajanja zaštite autorskog prava i određenih srodnih prava od 29. 10. 1993.

- Smjernica 96/9/EC o pravnoj zaštiti baza podataka od 11. 3. 1996.

- Smjernica 2001/84/EC o pravu slijeđenja u korist autora originalnih umjetničkih djela od 27. 10. 2001.

Drugi korak u harmonizaciji autorskog prava u EU-u vezan je uz stvaranje i razvoj informatičkog društva karakteriziranog globalnom digitalizacijom i predstavlja tzv. inicijativu druge generacije harmoniziranja izraženu Zelenom knjigom o autorskom pravu i srodnim pravima u informatičkom društvu iz 1995. i njezinim nastavkom iz 1996. U ostvarivanju inicijative druge generacije dosad je donesena sljedeća smjernica:

- Smjernica 2001/29/EC o harmonizaciji određenih aspekata autorskog prava i srodnih prava u informatičkom društvu od 22. 5. 2001.

Treći korak vezan je donošenje Zelene knjige o borbi protiv krivotvorenja i neovlaštenog umnožavanja za zajedničkom tržištu iz 1998., koja je donesena s ciljem djelotvornijeg ostvarenja prava na zajedničkom tržištu. U okviru ove inicijative donesena je sljedeća smjernica;

- Smjernica 2004/48/EC o provedbi zaštite prava intelektualnog vlasništva od 29.04.2009.

Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima Republika Hrvatska uskladila je ovo područje u velikoj mjeri s potrebama informatičkog društva sa dva WIPO Internet ugovora i s *aquis communautaire* Europske Unije.

Smjernicama se, između ostalog, određuje i minimalni sadržaj autorskog prava i srodnih mu prava, odnosno jamči da će nositelji tih prava biti ovlašteni izvršavati sadržaj zajamčen smjernicama.

SMJERNICA O PRAVNOJ ZAŠTITI RAČUNALNIH PROGRAMA

Smjernica o pravnoj zaštiti računalnih programa je prva u nizu smjernica EU kojima se uređuje područje autorskog i srodnih prava. Ova je smjernica donesena kako bi se pružio jedinstveni pravni okvir zaštite računalnih programa jer je do tada zaštita bila neujednačena, a u nekim državama članicama nije ni postojala. Smjernicom sadrži odredbe o tome da se računalni programi moraju zaštititi kao literalna djela, detaljne odredbe o tome tko se smatra nositeljem prava, o nositelju prava u slučaju djela stvorenog u random odnosu, zatim koja su prava tvorca računalnog programa, koja su ograničenja prava, među kojima je i pravo ovlaštenog korisnika računalnog programa da dekompilira računalni program u svrhu njegove interoperabilnosti s drugim računalnim programima i ostalim djelovima računala.

U hrvatskom autorskom pravu već je ZID ZAP NN 76/99 računalni se programi glede zaštite izjednačeni sa literalnim djelima, s time da o drugim pitanjima nije bilo detaljnijih odredaba. Stoga je za usklađivanje bilo potrebno urediti ostala pitanja vezana uz zaštitu računalnih programa. Odredbama ZAPSP računalni program štite kao i literalna djela. Zaštita računalnih programa uređena je na način da je u zakonu posebno poglavlje posvećeno zaštiti računalnih programa i audiovizualnih djela, a na ona pitanja koja nisu uređena posebnim odredbama primjenjuju se opće odredbe o autorskim djelima.

SMJERNICA O KOORDINIRANJU ODREĐENIH PRAVILA O AUTORSKOM PRAVU I SRODNIM MU PRAVIMA KOJA SE PRIMJENJUJU U SATELITSKOJ RADIODIFUZIJI I KABELSKOJ RETRANSMISIJI

Ovaj je smjernica donesena s ciljem da se otkloni pravna nesigurnost koja je postojala zbog različite i nepotpune pravne regulative ovoga pravnog područja i da se na taj način omogući nesmetan satelitski prijenos i kabelska retransmisija iz jedne države članice u drugu. Smjernicom je uređeno novo isključivo pravo dati odobrenja ili zabraniti priopćavanja javnosti putem satelitelita, kao pravo odvojeno od drugih oblika priopćavanja javnosti. Ovo je pravo priznato autorima za njihova djela, te umjetnicima izvođačima, proizvođačima fonograma, te organizacijama za radiodifuziju. Za proizvođače filmova to pravo ovom Smjernicom nije predviđeno.

Istom krugu subjekata priznato je i pravo dati odobrenje ili zabraniti kabelsku retransmisiju. Ovo pravo nositelji su ovlašteni u skladu sa smjernicom ostvarivati isključivo kolektivno, putem udruga za kolektivno ostvarivanje prava. Onda kada nije postignut sporazum između organizacije za kolektivno ostvarivanje tog prava i osobe koja obavlja kabelsku retransmisiju, države članice moraju osigurati da jedna ili obe strane mogu tražiti pomoć ovlaštenog tijela. Uređenjem isključivog

prava priopćavanja putem statelita proširen je minimalni sadržaj srodnih prava određen Smjernicom o pravu najma i posudbe te sadržaj autorskog prava određen Bernskom konvencijom i nadopunjen Smjernicom o pravu najma i posudbe.

Bilo je potrebno usklađivanje s odredbama ove Smjernice. Na usklađivanje s njome posebno obvezuje i čl. 97. SSP-a, kojim se uređuje suradnja na audiovizualnom području, ali i obveza usklađivanja tzv. prekograničnog emitiranja (*footprint* i *over spill* područja).

Tako je ZAPSP priznato je autorima i nositeljima srodnih prava isključivo pravo davanja odobrenja ili zabrane priopćavanja javnosti putem satelita i isključivo pravo davanja dopuštenja i zabrane kabelske retransmisije, te je za ostvarivanje ovih prava u skladu sa smjernicom predviđeno isključivo kolektivno ostvarivanje. Također, u hrvatskom autorskopravnom sustavu nije postojalo tijelo koje bi imalo posredničku funkciju u slučaju neuspjelih pregovora za sklapanje ugovora o dopuštenju kablovske retransmisije, pa je trebalo predvidjeti osnivanje takvog tijela. Tako je ZAPSP predviđeno osnivanje Vijeća stručnjaka, tijela sastavljenog od stručnjaka s područja autorskog i srodnih prava, koje je ovlašteno posredovati pri pregovorima o visini naknada za korištenje predmeta zaštite. Vijeće stručnjaka također obavlja i posredovanje u pogledu sklapanja ugovora o kabelskom reemitiranju između radiodifuzijskih organizacija i kabelskih operatora.

SMJERNICA O PRAVNOJ ZAŠTITI BAZA PODATAKA

U suvremenom društvu u svim područjima života postoji velika količina informacija, koje je potrebno sustavno organizirati kako bi bile pristupačnije. Izrada takvih sustava, baza podataka zahtjeva značajno ulaganje u pogledu novca, radnog vremena, i dr., pa stoga ova smjernica ima za cilj pružiti ujednačenu zaštitu njihovim tvorcima. Ovom je Smjernicom predviđena zaštita baza podataka u elektroničkom i neelektroničkom obliku. Njome se predviđa dvostruka zaštita baza podataka⁸ ovisno o tome predstavlja li baza podataka autorsko djelo ili ona ne zadovoljava kriterije za autorsko djelo. Baze podataka koje mogu biti objekt autorskog prava su one koje po izboru ili rasporedu svoje građe predstavljaju intelektualnu tvorevinu. Takve baze podataka, prema ovoj Smjernici, moraju biti zaštićene po pravilima autorskog prava.

Za baze podataka koje ne zadovoljavaju kriterije za autorskopravnu zaštitu, ali je za njihovo stvaranje potrebno bitno ulagati, bilo s obzirom na stjecanje sadržaja ili njegovu provjeru, ili s obzirom na prikazivanje, također je smjernicom predviđena zaštita. To se pravo naziva *sui generis* pravo. Smjernicom je predviđen sadržaj prava, ograničenja isključivih prava. To *sui generis* pravo tvorca baza

⁸ Smjernicom o pravnoj zaštiti baza podataka baze podataka su određene kao zbirke samostalnih djela, podataka ili drugog materijala raspoređenog na sistematičan ili metodičan način, dostupne elektroničkim ili drugim sredstvima.

podataka traje 15 godina, počevši od početka godine koja slijedi onu u kojoj je završena baza podataka.

U hrvatskom pravu ZAP-om je bila uređena autorskoppravna zaštita baza podataka i

u vezi s tom zaštitom nije potrebno neko značajnije usklađivanje. Tzv. *sui generis* zaštita baza podataka koje ne zadovoljavaju kriterije za autorsko djelo u hrvatskom pravu predviđena je ZAPSP u zasebnom poglavlju. Odredbama ZAPSP definirano je u skladu s odredbama smjernice što se smatra *sui generis* bazom podataka, tko je nositelj prava, sadržaj prava, ograničenja prava, prava i obveze ovlaštenih korisnika, te trajanje zaštite u skladu sa sadržajem smjernice.

SMJERNICA O HARMONIZACIJI ODREĐENIH ASPEKATA AUTORSKOG PRAVA I SRODNIH PRAVA U INFORMATIČKOM DRUŠTVU

Harmonizacija zakona na području autorskog i srodnih prava pridonosi funkcioniranju zajedničkog tržišta EU. Ujednačenim pravnim uređenjem autorskog i srodnih prava na području

Unije željelo se postići i to da se zaštititi neovisnost i dostojanstvo nositelja prava koji u svoju intelektualnu tvorevinu ulažu kako duhovno, tako i materijalno, ali i da se zaštititi i javni interes, pa su u tom smislu predviđena ograničenja prava autora i nositelja srodnih prava.

Osnovni cilj ove smjernice je uskladiti uređenje autorskog i srodnih prava sa tehnološkim razvojem i novim načinima iskorištavanja⁹.

Njome su zajamčena prava koja svaka članica mora urediti tako da su prilagođena digitalnom okruženju kao i obvezna i moguća ograničenja zajamčenih prava, te je regulirana

zaštita tehničkih mjera za zaštitu od neovlaštenog rabljenja autorskih djela i objekata srodnih prava i informacija o upravljanju pravima.

Tako je zajamčeno pravo umnožavanja, pravo priopćavanja javnosti autorskih djela i pravo činjenja dostupnim javnosti objekata srodnih prava te pravo stavljanja u promet .

⁹ Sa donošenjem smjernice čekalo se dok se ne okonča Diplomatska konferencija o nekim pitanjima autorskog i susjednih prava koja se u okviru Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) održavala u prosincu 1996.g. s ciljem uspostavljanja nove minimalne razine zaštite autorskog prava. Diplomatska konferencija završena je usvajanjem WIPO ugovora o autorskom pravu (WCT) i WIPO ugovora o izvedbama i fonogramima (WPPT), i sve su države članice EU-a, kao i Komisija, potpisnice oba navedena WIPO ugovora. To znači da su dužne uskladiti svoje zakonodavstvo s tim međunarodnim ugovorima.

Pravo umnožavanja (reproduciranja) zajamčeno je; autorima za njihova djela, umjetnicima izvođačima za njihove fiksirane izvedbe, proizvođačima fonograma za njihove fonograme,

proizvođačima filmova za originale i umnožene primjerke njihovih filmova, organizacijama za radiodifuziju za njihova fiksirana emitiranja, kao isključivo pravo (pravo apsolutnog djelovanja) koje ovlašćuje svog nositelja da odobri ili zabrani umnožavanje neposredno ili posredno, trajno ili privremeno, u cijelosti ili djelomično, bez obzira na oblik i sredstva umnožavanja. Navedenim određivanjem izričito se htjelo naglasiti da je digitalizacija, odnosno digitalno umnožavanje, u pravnom smislu izjednačena, *mutatis mutandis*, s analognim umnožavanjem. Odredbama ZAPSP u potpunosti je ovaj institut usklađen sa zahtjevima Smjernice.

Pravo priopćavanja javnosti bilo je priznato u našem autorskopravnom poretku i prije donošenja ZAPSP, ali je bilo potrebno njegov sadržaj uskladiti sa zahtjevima Smjernice. Odredbama ZAPSP detaljno je uređen sadržaj prava autora i nositelja srodnih prava s obzirom na sadržaj Smjernice. Osobito je značajna novina u definiranju prava priopćavanja javnosti putem Interneta ili druge slične globalne digitalne mreže kao prava stavljanja na raspolaganje javnosti, isključivog prava da se autorsko djelo priopći javnosti, bežično ili putem žica, na način koji pripadnicima javnosti omogućava pristup autorskom djelu s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.

Smjernicom o informatičkom društvu autorima je zajamčeno pravo dati odobrenje ili zabraniti stavljanje u promet izvornika ili primjeraka djela, te je uređeno i pitanje iscrpljenja prava stavljanja u promet, tj distribucije. ZAPSP uređen je institut iscrpljenja prava distribucije na području RH, a ZID ZAPSP ova je materija u potpunosti usklađena sa zahtjevom ove Smjernice na način da pravo distribucije iscrpljuje prvom zakonitom prodajom ili drugim prijenosom vlasništva nad izvornikom ili primjercima autorskog djela ili predmeta srodnog prava na području EU, od strane nositelja prava ili uz njegov pristanak s odgodom primjene do ulaska RH u ponopravno članstvo EU.

Smjernica o harmonizaciji u informatičkom društvu, sadrži pravila o ograničenju autorskog prava i srodnih mu prava, obvezna i fakultativna. Iz prava umnožavanja obvezno je bilo, u skladu sa Smjernicom, isključiti privremeno umnožavanje (reprodukciju) koje je prolazno ili slučajno, Osim tog obveznog ograničenja, postoji i lista mogućih ograničenja prava umnožavanja, prava priopćavanja javnosti i prava činjenja dostupnim iz koje članice mogu birati ograničenja, ali se nipošto ne bi smjelo uzeti sva predviđena ograničenja.

Odredbama ZAPSP preuzeto je obvezno ograničenje prava umnožavanja u vidu privremenog umnožavanja, te neka od mogućih ograničenja isključivih prava autora u pogledu njegova djela. Predviđena ograničenja se na odgovarajući način i u skladu s prirodom pojedinih srodnih prava primjenjuju i na srodna prava.

Smjernicom o informatičkom društvu naloženo je pružanje odgovarajuće pravne zaštite tehničkim mjerama koje služe kao prepreka neovlaštenom korištenju

autorskih djela i objekata srodnih prava tj. odgovarajućoj pravnoj zaštiti protiv zaobilaženja takvih mjera.

Osim samog zaobilaženja tehničkih mjera, odgovarajuća se pravna zaštita trebala pružiti i u odnosu na sredstva koja služe zaobilaženju tehničkih mjera.

Pravna zaštita prema Smjernici o informatičkom društvu mora se pružiti i u odnosu na informacije o upravljanju pravima. Odredbama ZAPSP propisano je da povreda prava iz ovoga Zakona predstavlja i osujećivanje učinkovitih tehničkih mjera koje služe za zaštitu prava predviđenih ovim Zakonom, kao i povreda podataka o upravljanju pravima. Također je definirano što predstavlja osujećivanje učinkovitih tehničkih mjera, te što su tehničke mjere i kada se smatraju učinkovitim, što se smatra povredom podataka o upravljanju pravima te što su podaci o upravljanju pravima.

SMJERNICA O PRAVU SLIJEĐENJA U KORIST AUTORA ORIGINALNIH UMJETNIČKIH DJELA

Smisao prava slijeđenja¹⁰ je da se autorima umjetničkih djela omogući da sudjeluju u ekonomskom uspjehu svoga djela. Iako je zaštita ovoga prava postojala u većini država članica i prije donošenja ove smjernice, zaštita nije bila ujednačena zbog čega su bile moguće relokacije prodaja da bi se izbjegli propisi pojedine države. Ovom se Smjernicom jamči pravo autora originalnih umjetničkih djela na udio u cijeni od svake daljnje prodaje njihovih originalnih djela,

Smjernica definira pojam prava slijeđenja, te određuje djela u odnosu na koja se ovo pravo ostvaruje kao i osobe koje su ovlaštenici, Smjernica uređuje i način utvrđivanja naknade, kao i pravo ovlaštenika na informaciju potrebnu da bi ostvario pravo.

Pravo slijeđenja bilo je priznato u hrvatskom autorskopravnom poretku i prije donošenja ZAPSP. Međutim bilo je potrebno unijeti neke izmjene i dopune glede ovoga institute da bi se uskladio s obveznim pravilima iz ove Smjernice. Tako je odredbana ZAPSP u skladu sa zahtjevima Smjernice precizno definirano u odnosu na koja djela se pravo ostvaruje, od kojih se osoba može ostvarivati pravo, te kako se određuje visina naknade. Činjenica je da se pravo slijeđenja u Hrvatskoj gotovo uopće ne izvršava stoga je potrebno stvaranje mehanizama koji će omogućiti izvršavanje prava slijeđenja, a najprikladniji je način, vjerojatno, kolektivno ostvarivanje ovoga prava.

¹⁰ Naziv pravo slijeđenja dolazi od francuskog naziva *droit de suite*, koji je globalno prihvaćen kao tehnički naziv za to pravo.

SMJERNICA O PRAVU NAJMA I PRAVU POSUDBE I O ODREĐENIM PRAVIMASRODNIH AUTORSKOM PRAVU U POLJU INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Zaštita prava najma i prava posudbe autorskih djela i predmeta srodnih prava postaje sve važnija za nositelje jer su postupci neovlaštenog korištenja u porastu, stoga Smjernica predviđa da se za nositelje prava mora osigurati naknada. Pravo na naknadu, koja proizlazi iz tih isključivih prava, autori i umjetnici izvođači se ne mogu odreći, čak i ako su prenijeli pravo davanja odobrenja, odnosno zabrane najma i posudbe njihovih autorskih djela, odnosno izvedaba. Pravo najma i pravo posudbe države članice moraju priznati autorima za njihova djela, umjetnicima izvođačima za njihove fiksirane izvedbe, proizvođačima fonograma za njihove fonograme i proizvođačima filmova za njihove filmove. Pravo najma u vezi s računalnim programima je već bilo posebno uređeno Smjernicom o računalnim programima.

Pravo posudbe države članice mogu urediti samo kao pravo na naknadu, a ne kao isključivo pravo, a mogu ga ograničiti i tako da se pojedine kategorije organizacija oslobode plaćanja naknade za posudbu autorskih djela, odnosno objekata srodnih prava. Tu se u prvom redu misli na javne knjižnice, s time da fonogrami, filmovi i računalni programi ne potpadaju pod to ograničenje.

Pravo najma u hrvatskom pravu već ZAP bilo je priznato svim ovlaštenicima navedenima u ovoj Smjernici, osim proizvođačima filmova kojima uopće nije priznato posebno srodno pravo. Međutim, ono se gotovo uopće ne ostvaruje. Odredbama ZAPSP postignuta usklađenost s pravnom stečevinom EU, te je time ostvaren odgovarajući zakonski okvir pa je stoga možda potrebna inicijativa od strane nositelja prava da bi se prava i ostvarivala. Pravo najma u vezi s glazbenim djelima, odnosno izvedbama ostvaruje se u Hrvatskoj tako da se ne dopušta najam fonograma koji sadrže glazbena djela i izvedbe. Pravo posudbe autorskih djela, odnosno objekata srodnih prava nije izričito i posebno priznato. Za usklađivanje je bilo potrebno priznati pravo najma proizvođačima filmova, odnosno priznati pravo proizvođača filmova koje će u sadržaju imati i to ovlaštenje, priznati pravo posudbe.

Drugi dio ove Smjernice određuje krug srodnih prava koje države članice moraju priznati i minimalni sadržaj tih prava. Članice su dužne priznati pravo umjetnika izvođača, pravo proizvođača fonograma, pravo proizvođača filmova i pravo organizacija za radiodifuziju, te su uz minimalni sadržaj autorskog prava zajamčen Bernskom konvencijom za zaštitu književnih i umjetničkih djela, koje su sve članice stranke dužne još priznati i pravo najma i posudbe.

U hrvatskom autorskopravnom poretku su bila priznata sva srodna prava određena ovom Smjernicom, osim prava proizvođača filmova. Minimalni sadržaj tih prava zajamčen ovom Smjernicom priznat je i u hrvatskom autorskopravnom poretku. Za usklađivanje je bilo potrebno ZAPSP priznati pravo proizvođača filmova.

SMJERNICA O HARMONIZACIJI TRAJANJA ZAŠTITE AUTORSKOG PRAVA I ODREĐENIH SRODNIH PRAVA

Autorsko pravo i srodna mu prava vremenski su ograničena prava. Njihovo trajanje nije bilo jednako u svim državama članicama EU. Stoga se Smjernicom o harmonizaciji trajanja zaštite autorskog prava i određenih srodnih prava pristupilo ujednačavanju trajanja tih prava tako da su se njome produžili rokovi koji su bili priznati Bernskom konvencijom i Rimskom konvencijom. Tom su Smjernicom kroz odredbe o rokovima trajanja Smjernicom priznata još dva srodna prava.

Smjernica određuje trajanje autorskih imovinskih prava, te trajanje srodnih prava, kao i način računanja trajanja zaštite. Za moralna prava autora i umjetnika izvođača (trajanje osobnopravne komponente autorskog prava i prava umjetnika izvođača) rok nije određen, nego je to u cijelosti prepušteno državama članicama. Ovom se Smjernicom priznalo pravo nakladnicima koji prvi izdaju djelo koje za vrijeme trajanja autorskog prava nije bilo ovlašteno izdano ili osobama koje prve ovlašteno priopće javnosti takvo djelo. Države članice također mogu, ali ne moraju, priznati pravo vezano uz kritička i znanstvena izdanja djela koja više nisu zaštićena autorskim pravom. Ovom Smjernicom su produženi rokovi za zaštitu računalnih programa predviđeni Smjernicom o pravnoj zaštiti računalnih programa, kao i rokovi trajanja srodnih prava predviđeni Smjernicom o pravu najma i posudbe. Svi navedeni rokovi se računaju od 1. siječnja godine koja slijedi onu u kojoj se dogodila činjenica od koje se rok počinje računati.

U hrvatskom autorskopravnom poretku, kao što je već navedeno, nije bilo priznato pravo proizvođača filmova, ni pravo u vezi s djelima neobjavljenim za vrijeme trajanja autorskog prava. Trajanje drugih prava je već bilo određeno na način predviđen ovom Smjernicom. Dakle, za usklađivanje je bilo potrebno ZAPSP priznati pravo proizvođača filmova i pravo u vezi s djelima neobjavljenim za vrijeme trajanja autorskog prava.

OSTALA PITANJA UREĐENA ZAPSP

Za razliku od ZAP-a, ZAPSP se temelji na monističkoj koncepciji ¹¹ autorskog prava, po kojoj je ono jedinstveno pravo koje se sastoji od ovlaštenja različitih po svojoj naravi, osobnopravnih, imovinskopravnih i onih koja u mješovite naravi. Monistička koncepcija prihvaćena je u pravnim porecima većine zemalja

¹¹ O monističkoj koncepciji autorskog prava vidjeti Henneberg, Ivan, Utjecaj teorija o pravnoj naravi autorskog prava na zakonodavstva o autorskom pravu s posebnim osvrtom na hrvatsko zakonodavstvo, Zbornik hrvatskog društva za autorsko pravo, Zagreb, vol. 5, 2004.

srednjoeuropske podskupine kontinentalnog pravnog¹² kruga kojoj hrvatski privatnopravni poredak pripada.

Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima detaljnije se uređuje područje kolektivnog ostvarivanja prava, odnosi korisnika predmeta zaštite i udruga za kolektivno ostvarivanje prava po uzoru na druge države članice EU. Zakon uređuje kolektivno ostvarivanje prava kao specijaliziranu djelatnost udruge za kolektivno ostvarivanje prava koja takvu djelatnost može obavljati samo na temelju posebnog odobrenja nadležnog Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo, uz udovoljavanje traženim zahtjevima. ZAPSP je prihvatio model kolektivnog ostvarivanja prava prema kojem samo jedna udruga može ostvarivati prava koja se odnose na pojedinu vrstu nositelja autorskog prava, odnosno srodnih prava. Takvo rješenje prihvaćeno je u većini država svijeta, pa tako i državama članicama EU i kandidatima za članstvo u EU.

ZAPSP se nadalje uređuje određivanje naknada za korištenje predmeta zaštite autorskog prava, odnosno srodnih prava.

Predviđa se također i inspekcijski nadzor Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo nad radom udruge za kolektivno ostvarivanje prava.

Zakon podrobno uređuje i područje zaštite autorskog prava i srodnih prava u slučaju povrede, usklađeno s kaznenopravnim i prekršajnoprimnim sustavom Republike Hrvatske.

Zakonom se, također, posebnom glavom uređuje i područje primjene Zakona obzirom na međunarodnopravni karakter autorskog prava i srodnih prava.

Prijelaznim i završnim odredbama utvrđuju se pravila o primjeni ovog Zakona koja su također usklađena s međunarodnim ugovorima i pravnom stečevinom EU-a.

RAZVOJ AUTORSKOG PRAVA NAKON DONOŠENJA ZAKONA IZ 2003.

U okviru procesa stabilizacije i pridruživanja Europskoj uniji, kako je propisano odredbom članka 71. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Republika Hrvatska obvezna je zajamčiti razinu zaštite intelektualnog vlasništva sličnu razini koja postoji u Europskoj uniji.

Budući da je od donošenja sadašnjeg ZAPSP-a u Europskoj uniji stupila na snagu Direktiva 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004.

¹² O pripadnosti Republike Hrvatske srednjoeuropskoj podskupini kontinentalnoeuropskog pravnog kruga vidjeti opširnije Gavella, Nikola, Građansko pravo u Hrvatskoj i pripadnost pravnog poretka kontinentalnoeuropskom pravnom krugu, Gavella, Nikola/Alinčić, Mira/Sajko, Krešimir/Tumbri, tanja/Stipković, Zlatan/ Josipović, Tatjana/Gliha, Igor/Matanovac, Romana/ Ernst, Hano, Građansko pravo u Hrvatskoj i pripadnost pravnog poretka kontinentalnoeuropskom pravnom krugu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2005.godine

o provedbi zaštite prava intelektualnog vlasništva kao i s obzirom na činjenicu da su u predpristupnim pregovorima¹³ utvrđeni dijelovi Zakona koji trebaju biti izmijenjeni kako bi Republika Hrvatska u trenutku pristupanja Europskoj uniji pružala isti stupanj zaštite autorskog prava i srodnih prava kao i u državama članicama Europske unije, bilo je potrebno donijeti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 79/07), koji je donesen 13. srpnja 2007. godine, a stupio je na snagu 7. kolovoza 2007. godine.

SMJERNICA 2004/48/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA OD 29. TRAVNJA 2004. O PROVEDBI ZAŠTITE PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Smjernicom o provedbi zaštite prava intelektualnog vlasništva propisuje mjere, postupanje i naknadu štete kad je povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva. Nadalje smjernica navodi tko su osobe ovlaštene zatražiti poduzimanje propisanih mjera.

Okosnicu Smjernice o provedbi zaštite prava intelektualnog vlasništva čine odredbe o pribavljanju dokaza o povredi prava intelektualnog vlasništva, o pravu na podatke vezane uz povredu prava intelektualnog vlasništva, o privremenim mjerama, te o mjerama koje će se poduzeti po donošenju meritorne odluke.

U skladu s odredbama Direktive 2004/48/EC Zakonom o izmjenama i dopunama ZAPSP uređeno je u skladu sa Smjernicom pitanje privremenih mjera za osiguranje dokaza o povredi ili prijetnji povredom prava na zahtjev nositelja koji učini vjerojatnim da mu je pravo povrijeđeno ili da prijeti opasnost da se neki dokaz o predmetnoj povredi ili prijetnji povredom neće moći izvesti ili da će njegovo kasnije izvođenje biti otežano. Odredbama ZID ZAPSP u skladu sa

Smjernicom EU uređuje se pitanje pribavljanje dokaza tijekom parničnog postupka zbog povrede prava, također se uređuje da su postupci za zaštitu prava iz ovog Zakona hitni, te da se u tim postupcima primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, odnosno Ovršnog zakona, ovisno o vrsti postupka. Osim navedenog propisano je pravo nositelja prava da zahtijeva dostavu podataka o porijeklu i distribucijskim kanalima proizvoda ili usluga kojima se povrjeđuje njegovo pravo.

¹³ Više o pregovorima RH i EU vidjeti: Gliha, Igor; Pregovori Republike Hrvatske i Europske unije iz podrčja autorskog prava, Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo, vol. 7, Zagreb, 2006. godine.

OSTALA PITANJA UREĐENA ZID ZAPSP

Osim promjena kojima je udovoljeno obvezama usklađivanja s odredbama Direktive 2004/48/EC, Zakonom o izmjenama i dopunama uređena su još neka pitanja.

Bilo je potrebno izmijeniti odredbe koje se odnose na iscrpljenje prava distribucije tako da se nacionalno iscrpljenje proširi na teritorij Zajednice.

Sukladno odredbama Direktive 2001/29/EC definira se pojam "odgovarajuća naknada" kao ona naknada koja se u pravnom prometu pošteno mora dati uzimajući u obzir vjerojatnu štetu koja autoru nastaje kada se njegovo djelo bez njegovog odobrenja reproducira za privatno ili drugovlastito korištenje, primjenu tehničkih mjera zaštite, te druge okolnosti koje mogu biti od utjecaja na pravilno odmjeravanje oblika i iznosa odgovarajuće naknade. Rješava se osiguravanje izvršavanja sadržajnih ograničenja autorskog prava i srodnih prava kada je to onemogućeno tehničkim mjerama zaštite.

Utvrđuje se da Vijeće stručnjaka, koje nije tijelo ni državne ni sudske vlasti, a njegovo mišljenje ima karakter stručne preporuke, može uz posredovanje u pogledu sklapanja ugovora o kabelskoj retransmisiji između organizacija za radiodifuziju i kabelskih operatora obavljati i posredovanje u pogledu omogućavanja pristupa autorskom djelu i njegovog korištenja u skladu s ograničenjima iz ZAPSP-a.

U skladu s načelima Konvencije o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja¹⁴, a u cilju zaštite i promicanja raznolikosti kulturnih izričaja, stvaranja uvjeta za unapređivanje kulture i raznolikosti kulturnih izričaja na nacionalnoj i međunarodnoj razini ZID ZAPSP propisana je za udruge koje kolektivno ostvaruju autorsko pravo i srodna prava obveza osnivanja fonda koji služi za poticanje odgovarajućeg kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i kulturne raznolikosti u odgovarajućem kulturnom i umjetničkom području.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Na putu prema ulasku u EU Republika Hrvatska provela je oprežan postupak usklađivanja svoga autorskopavnog poretka s pravnom stečevinom, *aquis communautaire* EU. Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju preuzela je obvezu da će zajamčiti razinu zaštite intelektualnog vlasništva sličnu razini koja postoji u EU, uključujući i učinkovita sredstva za provedbu tih prava Harmonizacija propisa s područja autorskog i srodnih prava EU provodi s ciljem funkcioniranja zajedničkog tržišta Unije na kojem se nalazi velika količina predmeta koji sadrže autorska djela i predmete srodnih prava. Smjericama se nastojalo odgovoriti i na izazove koje postavlja suvremeno informatičko društvo u kojem se otvaraju

¹⁴ Konvencija o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja, sastavljena u Parizu 20. listopada 2005., objavljena u NN MU 5/06, stupila je na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 18. ožujka 2007. godine.

novi načini iskorištavanja autorskih djela i predmeta srodnih prava, ali i njihove povrede, na način da se pruži efikasna zaštita nositeljima prava, ali i da se istodobno kroz ograničenja tih prava zaštiti javni interes. Donošenjem ZAPSP te Novele ZAPSP Republika Hrvatska uskladila je svoj autorskopравни poredak sa pravnom stečevinom EU i time ispunila obveze koje su pred nju stavljene SSP. Ipak pred nama je vrlo zahtjevno razdoblje dosljedne primjene implementiranih odredbi, osobito glede kolektivnog ostvarivanja prava, te efikasnog ostvarivanja zaštite autorskopравnih ovlaštenja sudskim i izvansudskim putem.

Kako je područje intelektualnog stvaralaštva vrlo dinamičan aspekt ljudskog društva, osobito danas u eri digitalizacije, postojeće stanje autorskopравnog uređenja će se zasigurno mijenjati. Zbog velikog gospodarskog značaja intelektualnih tvorenina, vrlo je vjerojatno da će tijela EU s ciljem funkcioniranja zajedničkog tržišta, što je bio i prvotni motiv donošenja akata kojima se uređuje ovo područje, popratiti buduće promjene na području autorskog prava odgovarajućim pravnim dokumentima.

Literatura:

Gavella, N., Građansko pravo u Hrvatskoj i pripadnost pravnog poretka kontinentalnoeuropskom pravnom krugu, Gavella, N./Alinčić, M./Sajko, K./Tumbri, T./Stipković, Z./ Josipović, T./Gliha, I./Matanovac, R./ Ernst, H., Građansko pravo u Hrvatskoj i pripadnost pravnog poretka kontinentalnoeuropskom pravnom krugu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2005.godine

Gliha, I. : Intelektualno vlasništvo, <http://www.mvpei.hr>, 2001.

Gliha, I.: Pregovori Republike Hrvatske i Europske unije s područja autorskog prava, Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo, vol.7, Zagreb, 2005.

Gliha, I. : Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, Narodne novine, Zagreb, 2004.

Henneberg, I. : Autorsko pravo, Informator, Zagreb, 2001.

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://www.dziv.hr> - Nacionalna strategija razvoja sustava prava intelektualnog vlasništva

<http://www.wipo.int> – About Intellectual Property

Matanovac, R./ Gliha, I.; Novela Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima iz 2007. godine u Adamović, J./ Blažević, B./ Cvetić, A./ Gliha, I./ Kunda, I./ Matanovac, R./ Matešić, S./ Parać, K./ Rački Marinković, A./ Šiša Hrlić, M./ Topić, Ž./ Vuković, G./ Zatezalo, S., Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu, Narodne novine d.d., Zagreb, 2007.g.

Vukmir, M. : Utjecaj razvoja tehnologija na autorsko pravo i pravna priroda predmeta zaštite intelektualnog vlasništva, Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo, vol.2, Zagreb, 2001.

Propisi:

Smjernica Vijeća 91/250/EEC o zakonskoj zaštiti računalnih programa, 1991. OJ/ L 122, 17. 5. 1991., 1993. OJ/L 290/24. 11. 1993.

Smjernica Vijeća 92/100/EEC o pravu iznajmljivanja i pravo posudbe te na određena prava srodna autorskom pravu u području intelektualnog vlasništva, 1992 OJ/L 346/27. 11. 1992., 1993. OJ/L 290/24, 11. 1993., 2006. OJ/L 376/27. 12. 2006., proč. tekst

Smjernica Vijeća 93/83/EEC o koordinaciji nekih pravila koja se odnose na autorsko pravo i srodna prava primjenljivih na satelitsku radiodifuziju i kabelsku retransmisiju, 1993 OJ/L 248/6. 10. 1993.

Smjernica Vijeća 93/98/EEC kojom se harmonizira rok zaštite autorskog prava i nekih srodnih prava, 1993 OJ/L 290/24. 11. 1993./., 2001. OJ/L 167/22. 6. 2001., 2006. OJ/L 372/27. 12. 2006., proč. tekst.

Smjernica 96/9/EC Europskog Parlamenta i Vijeća o zakonskoj zaštiti baza podataka, 1996. OJ L 77/ 27. 3. 1996.

Smjernica 2001/29/EC Europskog Parlamenta i Vijeća o harmonizaciji određenih aspekata autorskog prava i srodnih prava u informatičkom društvu, OJ/ L 272/13. 10. 2001.

Smjernica 2001/84/EC Europskog Parlamenta i Vijeća o pravu slijeđenja u korist autora izvornika umjetničkog djela, OJ L 167/22. 6. 2001., 2002. OJ/L 6, 10. 1. 2002./

Smjernica 2004/48/EC Europskog Parlamenta i Vijeća o provedbi zaštite prava intelektualnog vlasništva, OJ L 195 /2.6.2004.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju NN 14/1, 14/02, 1/05, 7/05, 9/05, 11/06

Zakon o autorskom pravu, NN 53/91, 58/93, 9/99 – proč., 76/99, 127/99, 67/01

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, NN 167/03, 79/07

AN OVERVIEW OF THE DEVELOPMENT OF COPYRIGHT LAW IN THE REPUBLIC OF CROATIA WITH AN EMPHASIS ON THE CHANGES STIPULATED BY HARMONISATION WITH THE LEGAL ACQUIS OF THE EU

The order of copyright law in the Republic of Croatia (further referred to as RH in the text) has gone through a range of changes since independence to the present. Some have been the result of the necessity to regulate newly founded social relations. Copyright law in modern society is namely a dynamic branch of law due to the nature of some of the social relations it regulates, which are under direct influence of an accelerated development in technology. The other no less important reason for the changes is the need to satisfy the international obligations that the Republic of Croatia has assumed. This in the legal sense is related to the necessity of harmonising the entire legal order with the *acquis communautaire*, that is, the legal *acquis* of the European Union (later in the text referred to as EU). In this paper, the evolution of the order of copyright law is analysed given the obligations of RH. These obligations emerge from the Stabilisation and Association Agreement decided upon

with the EU and entail taking on the obligation to offer the level of protection in copyright and related law which exists in the EU including also the effective resources for the implementation of these laws.

Key words: *copyright law, Republic of Croatia, Stabilisation and Association Agreement, EU*